

L'ENSENYAMENT DE LA COMPOSICIO A L'INFANT

Resumim amb les notes presents, els resultats obtinguts en un curs sobre l'ensenyament de la composició donat enguany en la sèrie de "Cursos Tècnics de Pedagogia".

* * *

L'ENSENYAMENT de la composició abans d'esdevenir una disciplina de caràcter literari és, evidentment, un problema de llenguatge.

En certa forma es tracta d'adquirir l'aptitud d'expressar-se per mitjà de la paraula escrita dins un ordre de conveniències molt semblant al de l'expressió oral entre els homes.

Quan l'aprenentatge del llegir i l'escriure s'ha pogut dur tan a prop de l'alba del llenguatge—a una edat en què tot és màgic—el misteri que podia haver tingut l'escriptura arran de la seva invenció s'esvaeix enterament i l'infant aplica els signes escrits amb la mateixa naturalitat o amb la mateixa màgia que els mots parlats.

Així, l'expressió escrita és possible que no ofereixi en ordre a la composició, cap dificultat substantiva. Els problemes de l'ensenyament de la composició són submergits, en última instància, en els de l'adquisició del llenguatge amb tota llur vasta complexitat psicològica, pedagògica i lingüística. Només, en tot cas, podria presentar-se la dificultat externa de l'instrument expressiu: la resistència que puguin oposar el braç i la ploma a la fluència de l'esperit avesat a òrgans tan plàstics i adaptats com són els de l'expressió parlada. Abans, doncs, d'enfondir els problemes del llenguatge relacionats amb la composició, ens ha resultat necessari resoldre la incògnita del desgast que pugui representar en l'expressió escrita la complicació de l'instrumental expressiu amb les substitucions que comporta. Més ben dit: volent estudiar experimentalment la composició de l'infant, ens ha semblat un bon procediment començar per una qüestió immediata que es planteja objectivament i lluny dels apriorismes característics de les qüestions de llenguatge. Així, aquest curs ens hem dedicat, preferentment, a esbrinar les possibilitats d'expressió escrita en l'infant, és a dir, si l'infant trobava en l'escriure obstacles insuperables i quina mena de dèficits podia presentar l'expressió escrita en relació al llenguatge parlat. L'estudi d'aquest problema ens ha obert grans horitzons per a noves recerques.

Com es veurà més avall n'hem intentat algunes; però, en realitat, no-més hem arribat a representar el camp de treball per a futurs cursos, la qual cosa no ens ha semblat pas de poca importància. Altrament, amb tot i la forçosa limitació de les nostres recerques, hem obtingut ja algunes indicacions de caràcter pedagògic que poden, al nostre entendre, ésser aplicades amb veritable utilitat. Fem constar que els experiments que segueixen han estat fets amb la col·laboració de les senyorettes Josefina PUIG, Antònia VILAPLANA, Mercè ROS, Dolors BATLLE, Rosa PUJOL, Carme CARDONER, Marina BORRÁS, Pilar VIÑAS i C. SUAÑA, a les quals expressem el nostre agraïment més pregon.

I

LES BASES NATURALS DE L'ENSENYAMENT DE LA COMPOSICIÓ

Experiments sobre la possibilitat d'expressió escrita

PRIMER EXPERIMENT: EL CONTE EXPLICAT PREVIAMENT

Hem explicat als infants un conte curt i senzill i els l'hem fet repetir amb un dia d'interval, primer de paraula (copiant nosaltres textualment els mots de l'infant) i immediatament per escrit.

Hem assajat dos tipus de contes: un de caràcter còmico-popular "Les faldilles de seda", i l'altre un apòleg històrico-erudit. Es veuran més avall en les transcripcions que hem anotat. La tècnica de l'experiment no pot ésser més senzilla. Cal, només, en la repetició oral, isolar l'infant perquè els companys no el sentin i prendre algunes precaucions per escriure fidelment el que diu. La millor cosa és portar un taquígraf; però a manca d'ell qual-sevol auxiliar pot escriure mentre l'experimentador treballa amb el nen. Cal, però, tenir cura de ralentir la velocitat del parlar. El millor procediment és repetir el que diu el nen, frase per frase, ben poc a poc com si hom volgués deixar-ho gravat a la memòria. Mentrestant, l'escrivent fa la còpia des d'un lloc poc visible.

El primer conte "Les faldilles de seda", com a més fàcil, ha estat proposat en preferència a infants més joves. Han estat dos infants de 8 anys i cinc de 9 anys. El segon, "Els dos germans", l'hem experimentat amb els infants següents: un de 9 anys, tres de 10, un de 12 i un de 13. En conjunt hem fet set proves per al primer conte i sis per al segon.

B) *Anàlisi de documents.*—En les dues repeticions han estat analitzats els següents elements:

- 1er. Llargada per nombre de mots.
- 2on. Estudi del contingut.
 - a) Conceptes omitits.
 - b) Canvis de forma.
 - c) Canvis en els mots.
 - d) Riquesa en formes afectives o directes.
 - e) Concisió i formes sintàctiques evolucionades.

1.—Llargada per nombre de mots.

La llargada per nombre de mots ens ha donat els següents resultats:
 Conte "Les faldilles de seda":

Nom	Anys	Mots oral	Mots escrit	Més oral	Més escrit
Escola A					
Olia.	9	101	95	6	—
Torr.	9	136	156	—	20
Tasc.	9	251	206	45	—
Bass.	9	116	216	—	100
Bad.	9	151	278	—	127
		755	951	51	247
Escola B					
Cano.	8	274	236	38	—
Reig.	8	246	196	50	—
		520	432	88	
Totals		1275	1383	139	247

Conte "Els dos germans":

Nom	Anys	Mots oral	Mots escrit	Més oral	Més escrit
Escola A					
Can.	9	226	185	41	—
Barb.	10	173	142	31	—
Llarg.	10	135	124	11	—
Dau.	10	286	251	35	—
		820	702	118	

		Escola B			
Ro.	12	257	218	39	—
Pu.	13	259	217	42	—
		516	435	81	
Totals		1336	1137	199	

Els dos agrupaments de cada conte corresponen a dues escoles diverses. En la primera es practica amb alguna intensitat la composició des dels 7 anys. En la segona aquest exercici escolar no és tan conreat.

La comparació d'aquests resultats, a cop d'ull, sembla dur una mica de confusió. En efecte, pels mots que ha donat la repetició del primer conte hom podia esperar que en el segon continuaria, amb més raó, el predomini de l'escrit sobre l'oral. Poden haver-hi influït diverses causes: primera, el tipus del conte; segona, les condicions dels infants; tercera, l'edat. Per destriar aquests factors calia haver invertit els contes entre els dos grups d'infants, cosa que ens ha estat difícil de realitzar, sobretot per no haver previst a temps la manera d'evitar la difusió dels contes en les escoles on hem operat.

La condició dels infants pot haver influït en les dades del segon conte. Els infants de "Les faldilles de seda" (Escola A) corresponen a un grau de 8-9 anys avançat, i els d'"Els dos germans" de la mateixa escola, a un de 9-10 anys retrassat i gairebé difícil. L'edat, com es veurà més avall, és també un factor que influeix considerablement.

Amb tot, els resultats obtinguts ens han semblat a bastament demostratius. No es tracta, en efecte, d'uns quants mots més o menys. La possibilitat material de l'expressió escrita en l'infant té, fins en els nombres del segon conte, una comprovació innegable.

2.—*Estudi del contingut.*

Primer exemple: Noi Bad. Explicació oral del conte "Les faldilles de seda":

Explicació oral:

Una vegada hi havia un home i una dona que feia poc temps que s'havien casat, i un dia la dona li va dir a l'home: estic cansada de rentar els plats, els tindries de rentar també tu. I ell va dir: jo tinc la meva feina a fer i això és la teva feina, i llavors van dir: el que primer parli serà el qui els rentarà. I a l'endemà els veïns van veure que no sortien i van anar a buscar el jutge i els van fer fer testament perquè es pensaven que estaven molt malalts, i van dir: "A qui deixeu aquest armari?", i així totes les coses, i quan van treure les faldilles de seda la dona va dir: "No, això és per a mi." I aleshores van dir: "Doncs tu rentaràs els plats, i els va rentar sempre més."

Explicació escrita

Una vegada hi havia un matrimoni que feia poc temps que s'havien casat. Un dia, ella va dir a l'home:—Jo ja estic cansada de rentar els plats; doncs ho farem un dia tu i un dia jo.—I l'home digué:—Jo ja tinc la meva feina, i la teva és aquesta.

—Doncs jo no ho vull!—digué ella.

I l'home va dir:—El qui primer parlarà serà el qui els rentarà!—. I ja els teniu tots dos muts. Varen sopar i varen anar a dormir sense dir res. I no es varen aixecar per no enraonar.

Els veïns, veient que no obrien les portes, i ja eren les dotze, varen rebentar les portes, varen entrar i els veieren tots quietos; es pensaren que estaven molt malalts. Els preguntaven coses, però no responien i anaren a buscar el notari per fer testament.

En ésser davant d'ells, els va preguntar moltes coses i no responien. Va començar així:—Per a qui deixeu aquest armari, per al pare?—I feien que sí amb el cap. Després els digué:—Per a qui deixeu aquesta calaixera, per a la mare? I també feien que sí amb el cap; però sense dir res perquè ningú no volia rentar els plats. Per a qui deixeu aquesta taula? Per al pare?, i també feien amb el cap que sí. Ho varen fer moltes vegades, sempre el mateix amb totes les coses de la casa.

I quan només faltaven poques coses varen treure les faldilles de seda d'ella, i va dir, saltant del llit:—Això no, això sí que no!! I l'home va dir:—Tu has parlat! Tu has de rentar els plats sempre! I encara els renta si no ha mort.

a) *Conceptes omíttits en l'explicació oral.*

- 1.—Doncs jo no ho vull, digué ella.
- 2.—I ja els teniu tots dos muts.
- 3.—Van sopar... i no es varen llevar per no enraonar.
- 4.—...eren les dotze, van rebentar les portes, van entrar, els van veure tots quietos... els preguntaven coses; però no responien...
- 5.—En ésser davant d'ells.
- 6.—I feien que sí amb el cap.
- 7.—I també feien que sí amb el cap; però sense dir res perquè ningú no volia rentar els plats.
- 8.—...saltant del llit.
- 9.—I encara els renta si no ha mort.

b) *Canvis de forma.**Oral**Escrit*

- 1.—...els hauries de rentar tu també.
- 2.—Aleshores van dir.
- 3.—I a l'endemà els veïns varen veure que no sortien.
- 4.—Van dir.
- 5.—Per a qui deixeu aquest armari?; i així totes les coses.

- 1.—...ho farem un dia tu i un dia jo.
- 2.—...i l'home va dir...
- 3.—Els veïns veient que no obrien les portes.
- 4.—Va començar així.
- 5.—Per a qui deixeu aquest armari, per al pare?... Després diu: Per a qui

deixeu aquesta calaixera, per a la mare?...
Ho van fer moltes vegades, etc.

- 6.—“No, això és per a mi”.
- 7.—I aleshores varen dir: “Tu rentaràs els plats” i els va rentar sempre més.

- 6.—Això no, això sí que no!!
- 7.—I l'home va dir: Tu has parlat!
Tu has de rentar els plats sempre.

c) *Canvis de mots.*

Oral

Un home i una dona.
Jutge.
Mals.

Escrit

Un matrimoni.
Notari.
Greus.

d) *Riquesa en formes afectives o directes.*

Més en l'escrit:

- 1.—Doncs jo no ho vull, digué ella.
- 2.—I ja els teniu tots dos muts.
- 3.—Va començar així:
- 4.—Per a qui deixeu aquest armari, per al pare?...
- 5.—Per a qui deixeu aquesta calaixera, per a la mare?...
- 6.—Això no, això sí que no.
- 7.—I l'home va dir: Tu has parlat! Tu has de rentar els plats sempre.
- 8.—I encara els renta si no ha mort.

Més en l'oral: cap.

e) *Concisió i formes sintàctiques evolucionades.*

Més en l'escrit:

- 1.—Els veïns, veient que no obrien les portes.
- 2.—En ésser davant d'ells.

Segon exemple: Noi Pui., 13 anys.—Conte: “Els dos germans”.

Explicació oral

Allí on és la ciutat de Jerusalem hi havien dos germans; tots dos estaven casats, el més gran no tenia cap fill; en canvi el més petit en tenia quatre. Vivien molt comunament; és a dir, que les collites i tot el que tenien s'ho partien. I va venir la collita del blat i, com de costum, es van repartir totes les garbes; i aleshores el més gran va dir: Tanmateix he fet malament d'haver-me quedat igual de garbes que el meu germà, perquè ell té quatre fills i són més de família, i nosaltres només som marit i muller. I al mateix temps l'altre també va pensar: jo quan sigui vell tindrè els meus fills que em podran mantenir, i ell, en canvi, és més gran que jo i més aviat serà vell i no tindrà ningú que li porti menjar. Aleshores el més gran, en una hora determinada de la nit, va portar unes quantes garbes a la pila del seu germà. I el més petit hi va anar una mica més tard i va agafar unes quantes garbes i les va posar a l'altra pila.

I a l'endemà les van comptar i varen veure que tots dos les tenien iguals i quedaren molt estranyats. I va durar dos o tres dies la mateixa operació, i sempre tenien les mateixes garbes. Finç que un dia varen anar a la mateixa hora i es trobaren i es varen abraçar tots dos i van quedar-se molt admirats de veure que s'estimaven tant.—PUI.

Explicació escrita:

A on hi ha ara la ciutat de Jerusalem vivien dos germans, casats. El més gran no tenia cap fill; en canvi, el petit en tenia quatre; vivien molt comunament.

Arribada la collita del blat, es partiren—com de costum—les garbes.

A la nit, mentre el gran pensava:—"Tanmateix he fet malament d'haver pres igual quantitat que el meu germà, puix ells són molta més colla que nosaltres i podrien arribar a passar gana", l'altre deia:—"No ho trobo pas gens bé el que he fet amb el meu germà, car quan ell sigui vellet, no tindrà ningú que el mantingui, mentre que jo tinc quatre fills, amb lo qual tinc assegurada la meva vellesa.

A l'hora que li semblà més propícia, el gran agafà unes quantes garbes i les col·locà a la pila del petit; mentre que l'altre, un xic més tard, n'agafava altres tantes i les col·locava a l'altra pila.

I quina fou llur admiració en veure a l'altre dia que en tenien igual nombre!

Repetiren l'operació uns quants dies, fins que es trobaren els dos germans, i quedaren admirats en veure que encara que de diferent manera pensaven el mateix i s'abraçaren i visqueren junts i feliços llarga vida.—PUI.

a) *Conceptes omïtits.*

Oral

Escrit

passar gana.

No ho trobo gens bé.

sempre tenien les mateixes garbes.

encara que de diferent manera pensaven el mateix.

fins qe un dia varen anar tots dos a la mateixa hora.

i visqueren junts i feliços llarga vida.

b) *Canvis de forma.*

Oral

Escrit

és

hi ha ara.

hi vivien dos germans, tots dos estaven casats.

hi vivien dos germans casats

Oral

Escrit

el més petit.

el petit

vivien molt comuna ment, és a dir, que les collites i tot el que tenien s'ho partien.

vivien molt comunament.

I va venir la collita del blat i com de costum

Arribada la collita del blat es partiren com de costum, les garbes.

I allavors el més gran va dir: tanmateix

A la nit, mentre el més gran pensava: tanmateix,

ell té quatre fills i són més de família, i nosaltres som marit i muller

ells són molta més colla que nosaltres i podrien arribar a passar gana.

I al mateix temps l'altre també va pensar: jo quan sigui vellet tindré els meus fills que em podran mantenir, i ell en canvi...

l'altre deia: No ho trobo gens bé el que hem fet amb el meu germà, puix quan ell sigui vellet no tindrà ningú que el mantingui, mentre que jo...

Allavors el més gran, a una hora determinada de la nit

A l'hora que li semblà més propícia, el gran

I el més petit hi va anar una mica més tard

Mentre que l'altre, un xic més tard

I a l'endemà les van comptar i van veure que tots dos les tenien iguals i van quedar molt estranyats.

I quina fou llur admiració en veure l'altre dia que en tenien igual nombre!

I va durar dos o tres dies la mateixa operació.

Repetiren l'operació uns quants dies

Fins que un dia varen anar a la mateixa hora i es van trobar

fins que es trobaren.

Escrit

Oral

i es van abraçar tots dos i van quedar-se admirats de veure que

es trobaren els dos germans, i quedaren admirats en veure que

c) *Canvis de mots.*

<i>Oral</i>	<i>Escrit</i>
hi havien	vivien
durar	repetir
posar	col·locar

d) *Riquesa en formes afectives o directes.*

Més en l'escrit.

- 1.—Els són molta més colla que nosaltres...
- 2.—L'altre deia: No ho trobo gens bé el que hem fet...
- 3.—I quina fou llur admiració...

Més en l'oral.

- 1.—I el més petit hi va anar una mica més tard.
- 2.—Fins que un dia...
- 3.—I es van abraçar tots dos i van quedar-se admirats...

e) *Concisió i formes evolucionades.*

Més en l'escrit.

- 1.—...vivien dos germans casats.
- 2.—El petit.
- 3.—Arribada la collita...
- 4.—A la nit, mentre el més gran...
- 5.—Els són molta més colla...
- 6.—A l'hora que li semblà més propícia.
- 7.—Mentre que l'altre, un xic més tard.
- 8.—I quina fou llur admiració...
- 9.—Repeteixen l'operació...
- 11.—Fins que es trobaren.

Més en l'oral.

- 1.—I es van abraçar tots dos...

Analitzades totes les narracions d'acord amb el mètode precedent s'han obtingut els següents resultats:

Noms	Conceptes		Formes afect. o directes		Formes evolucionades		Canvis de mots	
	+oral	+escrit	+oral	+escrit	+oral	+escrit	+oral	+escrit
Oli	—	1	—	2	—	—	—	2
Tax	1	—	—	1	—	—	—	—
Bad	—	9	—	8	—	2	—	1
Bas	—	8	—	5	—	—	—	—
Tor	—	—	—	1	—	—	—	2
Can	2	—	—	1	—	2	—	—
Roi	1	—	2	—	—	2	—	—
Car	—	—	—	3	—	1	—	1
Dau	—	1	—	6	—	2	—	—
Bar	—	1	1	—	—	1	2	—
Llong	2	—	—	1	—	3	—	1
Fer	—	2	1	—	—	4	—	3
Roi	3	—	—	1	—	4	—	—
Pui	—	2	—	—	—	10	—	1
	9	24	4	29	0	31	2	11

Dels resultats que precedeixen es pot deduir el següent:

—En ordre al nombre de mots, la major complicació instrumental no dificulta ni limita ço que l'infant vol dir. Si es sent ple de la matèria a exposar, la dona tota en la paraula escrita amb tanta facilitat o almenys amb tant de goig i plenitud com amb la paraula oral.

—En ordre els conceptes a exposar el guany és favorable a la paraula escrita que permet un empresonament més complet dintre les malles d'una estructuració verbal més acabada i sobretot més efectiva.

—La ingenuïtat, l'expressió directa i immediata es revelen millor també en la paraula escrita que la parlada, com si l'infant quan escriu estigués en la paraula escrita que en la parlada, com si l'infant quan escriu estigués que quan parla.

—La concreció dels mots si l'infant l'ha de practicar, la resol també més aviat en la paraula escrita que en la parlada.

—Aquests fets, que semblen evidents, autoritzen, de moment almenys, una afirmació que nosaltres considerem de molt preu: és ço que podríem anomenar en els fets de llenguatge, la continuïtat entre la paraula parlada i l'escripta. No presenta aquesta cap condicionament que obligui a considerar-la com un fet especial en l'expressió. La paraula és una, tant si adopta el vehicle de la gorja i de les vibracions sonores com si passa pel sistema muscular del braç i la mà i es manifesta en signes visibles.

—Però amb tot i la importància d'aquests fets, el problema del dèficit verbal en la composició no es pot donar per resolt. Hi ha, almenys, alguna

circumstància si es vol d'ordre aliè al llenguatge, que pot produir dèficits en l'expressió escrita: per exemple, la fatiga. Mai, per més que es vulgui, no serà tan fàcil parlar com escriure i això ha de portar, necessàriament, desgast i limitacions que han de repercutir en la forma escrita. La continuació dels nostres experiments té per objecte de despistar aquestes qüestions i veure si ens donen la clau per esbrinar d'on pugui venir i com pugui ésser la resistència a l'expressió escrita que sembla innegable a l'escola i fora d'ella.

SEGON EXPERIMENT: EL CONTE INVENTAT PER L'INFANT

En l'experiment anterior, el text a escriure i explicar pot semblar, a la vegada que molt fàcil, excessivament dictat a l'infant. Fem constar, però, que amb ell hem volgut cercar a posta la fórmula més senzilla de composició. Repetir un conte que ens acabem de contar, és, evidentment, un treball fàcil, però nosaltres no hem volgut veure si l'infant era exacte o fidel a la nostra contalla, sinó si ho era amb ell mateix quan canviava de procediment d'expressió.

En l'experiment que anem a exposar hem complicat el problema invertint els termes. L'infant escriurà primerament un conte de la seva invenció o que li hagi estat explicat molt temps ha, evocació equivalent gairebé, tractant-se de contes, a la invenció, i després l'explicarà oralment. De l'una operació a l'altra es deixa un dia d'interval. Hem treballat amb dotze infants. Heu's aquí el resultat per nombre de mots.

Compte dels mots

Noms	Anys	Mots oral	Mots escrit	Més oral	Més escrit
Nur	7	748	437	311	—
Ro	8	505	681	—	176
Teix	8	288	341	—	53
Mall	9	476	300	176	—
Ben	8	179	277	—	98
Llon	8	75	121	—	46
Re	9	393	189	204	—
Sol	9	435	318	117	—
Cas	9	402	395	7	—
Car	10	700	518	182	—
Pre	10	362	331	31	—
Vid	10	556	590	—	34
		5119	4498	1028	407

Observacions sobre els textos

- Nur.—Explica una mena de "Gat amb botes".—En l'escrit deixa, segurament per fatiga, totes les peripècies finals que comprenen uns 300 mots, gairebé els que són de més en l'oral.—La qualitat afectiva és igual en les dues formes.
- Ro.—Explica un conte de caient moral. La narració escrita és més detallada i dramàtica que l'oral.
- Teix.—Explica el "Mirallet de la serp". Un conte popular. - També l'escrit és més natural, més viscut que l'oral.
- Mall.—Els incidents de l'escrit i l'oral són exactes. Mall és, però, un infant que apenes ha escrit i té grans dificultats gràfiques. El conte és per fer por. Hi ha una aparició de la mort.
- Ben.—Oral i escrit presenten els mateixos incidents. L'escrit és, però, més detallat i concret. El conte és "El gat del gegant".
- Llon.—El mateix cas de Ben. El conte és una aparició del dimoni.
- Re.—En l'escrit vol explicar "La caputxeta roja". En l'oral barreja, al capdavant, incidents de "La cabra i els llops" que allarguen la narració.
- Sol.—El conte escrit no s'acaba. Hi ha en l'oral el casament dels herois que manca en l'escrit.
- Cas.—Explica "La caputxeta roja". Dramatisme idèntic en l'escrit i en l'oral.
- Car.—El text escrit és sempre més cenyit que l'oral. Hi manca, a més, com en el de Nur i Sol alguns detalls de l'acabament. El conte és popular: "La llum blava".
- Pre.—Conte d'invenció, de caient literari: "Història d'un ventall". L'escrit i l'oral són molt semblants de contingut i de forma.
- Vid.—Conte inventat, de *peripècies*, com diu el mateix autor. El títol és "En Joanet". El transcrivim com a tipus perquè es vegi com l'infant quan escriu es sent més amo d'ell mateix i del món que quan explica, i dona a la seva narració més vida, més realitat i fins concreta més, arribant, de vegades, a l'aplicació precoç de formes literàries.

Aquest anàlisi ens dona el següent resum:

- a) Tres dels infants que tenen més mots en l'oral que en l'escrit—Nur, Sol i Car—no acaben el conte com si estessin materialment cansats d'escriure. Cal observar que la correspondència entre l'oral i l'escrit en la part del conte comprès en totes dues formes d'expressió és gairebé idèntica.
- b) Mall.—Es pot considerar encara en un moment *agràfic*.
- c) Re.—No s'ajusta a la prova, puix en l'oral explica en realitat una altra cosa.
- d) Ro, Tei, Ben, Llon, Cast, Gre i Vid expliquen en l'oral i en l'es-

crit el mateix conte amb els mateixos incidents i en cinc dels set casos l'escrit ultrapassa l'oral. En conjunt, 369 mots sobre 2367 de l'oral.

e) El dramatisme, la naturalitat, el detall són encara en aquest experiment favorables sempre a l'expressió escrita.

f) En resum, el nombre de mots es pot considerar en tots els casos normals favorable a l'escrit. Heu's aquí un exemple.

Transcripció d'"En Joanet", conte de peripècies

Text escrit per l'infant

Conte de peripècies: En Joanet

Una vegada hi havia un minyó que es deia Joanet: ell vivia de captar; un dia es trobava als afores de París, quan uns lladres l'agafaren i el van portar a llur amagatall.

Passat un quant temps, quan ja no tenia ganes de fugir ni res, "però ell no robava", va entrar un lladre corrent i cridant: —La policia, la policia!

Tots s'escaparen, menys el pobre Joanet; ell sortí fet una bala i anà a caure a sobre d'un policia gras, gras; de la fúria que portava el va tirar a terra, però per sort li va caure a la panxa, va fer molla, el va tirar a tres metres d'altura, passà per sobre dels policies i s'escapà.

Els policies l'empaitaven i ell fugia; a l'últim, cansat, pujà a un tramvia de circumvalació, tirà a tothom a baix i es posà a donar voltes i més voltes pels carrers de París. A l'últim, li posaren un matalàs al mig de la via; ell, en veure's perdut, saltà i corregué cap el Sena, que era allí a tocar; ell es tirà a l'aigua. Tothom es va pensar que es negaria i el deixaren; ell anà seguint la corrent fins que un senyor, que de motiu li deien "Panxa gros", el veié i pensant-se que era un naufrag el recollí.

En Joanet reposà; però en veure que aquell home el portava a París, el tirà a l'aigua i marxà riu avall fins arribar al mar.

El primer dia, no; però després començà el rau, rau, rau, de la gana. Ell que dóna tota velocitat, es va treure les sabates, les va agafar i les va ficar a l'aigua; quan les va treure hi va trobar peixos que es menjà.

Passat un temps un barco el trobà i el recollí; ell va fer moltes dolenteries, acabant per anar al calabós. Un dia, en portar-li el menjar, li van dir que a l'endemà el tirarien a l'aigua. Ell s'en pensà una i posà mans a l'obra. Sentí dos criats que entraonaven allí mateix i, mentre posava papers dintre el folro, deia: —Tants mils duros a dintre el folro, oh, Déu meu! i que tot s'ho menjaran els peixos; mira, mira, mira quin soroll que fan. Oh, oh, els lletjos quin dinar!

Els criats esperaren la nit; un d'ells se n'anà al llit, com tothom, però quedaren que es repartirien els diners.

Com ja he dit, un criat no se'n va anar a dormir; entrà al calabós i li va dir: si tu em dones l'americana amb els diners a dintre el folro i tot el que hi ha, et baixarem una barca i t'allunyaràs; jo em quedaré al calabós i diré que tu m'hi has tancat. Ell, en Joanet, accedí.

Ell anava amb la barca quan desembarcà a una illa deserta; allí es posà en busca de menjar; trobà cocos i els va fer caure a cops de pedra; mentre ho feia va fer caure un mico; com que s'estimen molt, mil micos l'empaitaren, ell s'enfilà a un arbre. Un mico féu:

—I i i i uuuu.

Fer aquell crí i els de l'arbre començar a baixar va ésser tot u.

Ell no podia baixar ni pujar; a l'últim li anaren a donar pessics i a estirar-li els cabells; a l'últim els saltà a tots, i en aquella illa morí; però abans ho va escriure i uns mariners ho trobaren.—VID.

Text oral, transcrit textualment

Una vegada hi havia un nen que estava sol; només vivia de captar, i un dia anava pel bosc i uns lladres el van agafar i el van portar on ells estaven i allà es va estar molt temps i ja es considerava com un d'ells. I un dia va entrar un lladre i va dir que hi havia la policia. I tots ells es van escapar, menys ell que es va posar a córrer i els policies el van perseguir i ell va entrar en un tramvia, va fer baixar tota la gent i es va posar a guiar i va anar donant voltes i voltes pel passeig fins que uns senyors li van posar una cosa al mig de la via i ell no va poder passar per aquella cosa, i llavors ell va saltar i es va posar a córrer perseguit pels policies, fins un riu que hi havia per allí i es va tirar al riu i els policies el van deixar estar i ell va anar seguint la corrent del riu fins que un senyor que anava en una barca de vapor el va recollir. Llavors ell va tirar el senyor a l'aigua i va anar seguint riu avall fins al mar. Llavors va trobar un barco i el van recollir; però va fer moltes dolenteries i un dia quan li van portar el menjar li van dir que a l'endemà el tirarien a l'aigua. Llavors ell va pensar com ho faria; ell tenia molts diaris i se'ls va posar dintre el folro de l'abric i va començar a dir: Quina llàstima que tots aquests diners que porto cosits al folro es perdin. I uns mariners estaven allà fora i el van sentir; que per això ho deia ell. I a la nit un d'ells se n'hi va anar i li va dir que si ell li donava l'abric amb tots els diners el deixaria marxar. Ell li va dir que no podia ésser perquè llavors el castigarien a ell. Però el mariner li va dir que no, perquè ell es quedaria tancat a la presó i diria que ell li havia tancat i havia fugit. I ell ho va fer així i se'n va anar. Aleshores ell se'n va anar amb la barca. Va anar remant fins que va arribar a una illa que no hi havia ningú. Com que tenia molta gana va mirar si trobava alguna cosa per menjar i va veure un arbre ple de cocos. Va començar a tirar pedres i en va caure un i mentre se l'estava menjant en va veure un altre de molt gros i va tornar a apedregar l'arbre. I una pedra va tocar un mico que hi havia i llavors tots els micos d'aquells arbres li van començar a córrer darrera i ell es va posar a córrer, però ja l'atrapaven i es va enfilar a un arbre, però quan era al mig van baixar tot de micos que hi havia dalt de l'arbre i els altres eren a baix i ell va saltar per damunt de tots i es va escapar. I va viure bastant temps en aquella illa, fins que al cap d'un temps un barco va arribar a l'illa i el va recollir.—VID.

TERCER EXPERIMENT: DESCRIPCIÓ D'UN GRAVAT A LA VISTA

L'experiment del conte, tant en la primera forma com en la segona, té, potser, l'inconvenient de produir-se en un món d'infant excessivament construït. En realitat no hi ha composició. El fet verbal mateix és en el conte de l'infant excessivament màgic perquè el llenguatge hi prengui importància. Les paraules i les formes verbals són secundàries; van a remolc del món formidable que els mots suggereixen. Per això hem cregut necessari portar l'experiment a esferes més objectives en les quals el fet de llenguatge es produeixi més a prop del joc d'intel·ligència que li és propi. A aquest fi responen els experiments que segueixen, entre ells el present a base de la descripció d'imatges. És fàcil de comprendre que hem triat la imatge gràfica com un terme mitjà entre el conte i la realitat. La representació gràfica encara ofereix a l'infant un món construït i solucionat, però ella és, en si mateixa, alguna cosa real i diversa que els ulls veuen i han d'entendre.

Hem triat per a aquest experiment un gravat en negre de *L'Illustration* a tota plana. L'hem presentat individualment a quatre infants i hem transcrit les seves paraules de la mateixa manera que en el conte. Immediatament de la prova oral han fet l'escrita. Tant en l'una com en l'altra el gravat ha estat sempre a la vista.

La tècnica d'aquest experiment és, en la prova oral, una mica delicada pel fet que l'infant no té interès a reaccionar. Hom és emmenat, doncs, sense voler, a l'estímul de la pregunta que fàcilment es converteix en suggestió. Així el primer infant experimentat, Pi (10 anys), a la comanda: "Digues el que veus en aquest gravat", respon després de molt mirar: *Són soldats que estan fent maniobres en la neu. N'hi ha que van amb vestits blancs perquè es confonguin amb la neu.* Pi ja ha dit tot el que ha de dir. D'instint, sense intenció ni raonament previs, els mots de coses que l'operador veu tan bé com ell, ja no cristallitzen en el seu esperit. Oralment, doncs, aquesta prova és un fracàs per manca de motiu. Continuem, però, l'enquesta. Diem: *Res més?*—Pi: *I després porten tapada la cara, després porten un abric, també una escopeta i els esquís i uns pals per no rrelliscar.*—Nos.: *I això (pregunta suggestiva).*—Pi: *El sabre.*—Nos.: *Només n'hi ha de blancs?* (altra pregunta suggestiva).—Pi: *Després n'hi ha de color més fosc. Van vestits amb uns pantalons més curts i un barret que sembla de capellà quan diu missa.*—Nos.: *I no hi veus res més?*—Hi ha una casa de pagès i aquí arbres. En últim terme uns altres soldats van per la neu (91 mots).

Davant del perill de la suggestió, amb els altres infants o ens limitem a la comanda inicial o bé només diem de tant en tant: *I res més?* No cal dir que els resultats són, encara, més pobres. Heu's aquí el que ens diu Llan (9 anys) abandonat a les seves soles forces:

Aquests homes estan en la neu i van amb esquís i estan coberts amb vestits blancs perquè no es distingeixin de la neu, i els altres no; van negres i van amb esquís. Es veuen els arbres sense fulles. Al fons hi ha una casa. Al darrera es veu una muntanya (52 mots).

La prova escrita de Pi i Llan es com segueix:

És un lloc on hi ha neu. Està ocupat per uns soldats que fan maniobres amb esquís. A primer terme hi han cinc soldats, a la dreta una casa i uns arbres i a últim terme més soldats.

Dels de primer terme n'hi han tres que van negrosos i dos completament blancs. Els blancs hi van perquè els confonguin amb la neu, i van de la següent manera: Porten un abric llarg fins als genolls i uns pantalons, que els vénen molt grans, però també blancs; als peus uns esquís, a l'espatlla una escopeta i a les mans uns bastons per no relliscar i a la cintura un sabre.

Els negres porten una americana i uns pantalons negres, l'escopeta i el cinturó de les bales.

Tots junts fan esquís.—Pi.

Maniobres d'hivern del regiment de Noruega. Hi han soldats que porten un vestit blanc perquè no es distingeixin de la neu, i els altres negres, porten fusells i motxiles.

Van amb esquís, i porten uns pals per aguantar-se sobre la neu i porten pics.

Es veuen arbres sense fulles.

Al fons hi han muntanyes i una casa; per terra hi han mates i més soldats. S'els veu llur ombra.

La terra és tota nevada, i el cel ennuvolat. Els soldats que porten vestit blanc només s'els veuen els ulls per un forat.

Abans de la casa hi ha una paret.—LLAN.

Les proves dels altres dos nens no les copièm perquè no donen cap clàrícia nova. Heu's aquí les observacions que podem fer davant dels resultats precedents.

1.—Pi arrodoneix més la seva prova escrita que Llan perquè té més pràctica escolar en la descripció de gravats.

2.—En ordre a la possibilitat de l'expressió escrita, la prova actual és també conculent a favor d'aquest tipus de llenguatge. Al menys la forma escrita té al seu favor: a) Una major elasticitat de temps i un major isolament favorables a la concentració. b) Una finalitat específica: expressar alguna cosa per escrit; deixar registrats uns fets damunt del paper, en la

qual finalitat es conté la funció del compositar que engendra a la llarga el llenguatge característic de la paraula escrita.

3.—Però per damunt d'aquests factors hi ha el fet general del llenguatge que dona saba a totes les formes d'expressió. L'infant resoldrà la prova (a part de la forma d'expressió) si el seu llenguatge ha assolit la qualitat necessària per resoldre-la; en el nostre cas concret, si és capaç de la descripció i si posseeix les formes verbals necessàries per practicar-la. En aquest punt fonamental diríem que aquest experiment falla tant en l'oral com en l'escrit.

QUART EXPERIMENT: DESCRIPCIÓ DE MEMÒRIA D'UN QUADRO O GRAVAT

Amb aquesta prova hem volgut veure si proposant a l'infant la descripció d'una imatge gràfica (quadro o gravat) desconeguda de l'operador li era imposada la necessitat d'ésser explícit. Hem fet l'experiment amb dos nois obtenint resultats anàlegs als de la prova anterior. Donarem, però, algun detall per tal com aquest assaig corrobora, en certa manera, les observacions amb què hem clos l'exercici precedent.

A casa teva teniu quadres?

Sí, senyor.

I no n'hi ha un que t'agrada més que els altres?

N'hi ha uns quants que m'agraden.

No en tens un de triat?

Sí, senyor.

M'el voldries explicar? A on és aquest quadre que t'agrada tant?

Al menjador.

I què figura?

La "Cena".

I no n'hi ha cap més que t'agradi que no sigui La Cena?

N'hi ha un que hi han unes muntanyes i uns arbres.

I què més?

Un quadre que hi han unes nenes amb unes cireres. Una està dreta i agafa les cireres i l'altra se les menja. A terra n'hi ha un cistell ple.

No et recordes de res més? Fes-ho com si haguessis d'explicar un gravat aquí a l'Escola.

Una nena va vestida amb un vestit de color vermell i l'altra porta un vestit blanc amb unes ratlles grogues. Una està dreta i l'altra sentada.—MAS.

L'expressió del noi és en aquesta prova igualment premiosa que en les proves de l'experiment anterior. S'eixoriveix, però, quan se li diu que ho faci com a l'escola. Aleshores, surt una cosa gairebé inèdita: són els colors, els adjectius, la descripció. Tant Mas, com Mor, l'altre noi experimentat, descriuen el quadre respectiu gairebé només amb substantius i verbs:

res de particularitzar, res de caràcter, de to, de color, de vida diversa. Però Mas, quan li evoquen un motllo escolar avesat a utilitzar, l'aplica com un autòmata, sense naturalitat ni espontaneïtat.

En l'exercici escrit, aquesta aplicació automàtica de la forma apresada té una demostració esclatant.

Per a major il·lustració posarem també l'exercici oral de Mor i a continuació els dos escrits.

A casa teva teniu quadres?

Sí, senyor.

No n'hi ha un que t'agrada més que els altres?

Sí, senyor.

M'el sabries explicar?

És un que figura un poble i en el poble hi passa la processó que va a l'església.

I no saps explicar tot el que hi ha?

Fa una mena de pendent, i en la pendent hi ha un carrer que hi ha unes quantes cases; però moltes són una mica velles i una processó que va pujant passa pel mig d'uns camps i d'unes vinyes i la gent no es veu.

I per què no es veu?

Perquè els tapa la pendent.

I no saps res més?

Hi ha persones, des dels balcons, que s'ho miren.

Ves donant detalls.

En un balcó hi ha un nen i una nena que s'els estan mirant i riuen perquè estan contents.—Mor.

Exercicis escrits

És un poble; en ell hi ha moltes persones pels balcons i terrats de les cases, mentre miren embadalides la processó. Ella segurament deu haver sortit de l'església, ha travessat les vinyes i passa pel poble.

La processó passa per un carrer estret i petit que fa una mica de pendent. Les famílies surten al balcó o als terrats per veure-la.

El que més em xoca és un nen i una nena que s'ho estan mirant des del balcó.

A baix, en un portal, hi ha un nen i un gos que miren els dos escolans que portant el ciri s'els aixeca la sotana, i el que els agrada també són els pendons que es balanegen per la força del vent.—Mor.

El gravat que jo vaig a fer és un quadre que hi ha al menjador de casa meua.

Aquest quadre és petit, i figura dues nenes que mengen cireres. L'una està dreta i l'altra asseguda.

La que està dreta porta un vestit blanc amb unes ratlles grogues i verdes.

L'altra, que està assentada, porta un vestit vermell. Totes dues van pentinades amb ratlla al mig.

A terra hi ha un cistell ple de cireres, i al costat d'aquest cistell hi ha el cirerer.—MAS.

CINQUE EXPERIMENT

Hem vist fins ara com es comporta l'infant quan ha de parlar i escriure sobre temes acostats a la seva especial realitat interior, ço que se n'ha dit la seva imaginació i en el llenguatge implantat per PIAGET hem d'anomenar el seu egocentrisme, la seva màgia, o el seu món animista. La nostra prova, però, restaria manca si no era practicada prenent com objecte coses o fets del món real. Ens ha semblat, doncs, que calia crear als nostres infants una situació viscuda de fets o coses extraordinàries que els cridessin poderosament l'atenció i els donessin elements abundosos per a després fer-los parlar i escriure. El mitjà més avinent ens ha semblat una visita a un establiment industrial. Una fàbrica d'esmalts del pare d'un dels nostres mateixos alumnes ens ha donat matèria excel·lent.

Feta la visita al matí, a la mateixa tarda hem pres quatre infants de mentalitats diverses (entre ells una nena) i els l'hem feta explicar, copiant-la nosaltres pel procediment ja indicat. L'endemà tots els infants han escrit, com un deure de classe, el que havien vist, sense, però, cap preparació prèvia.

Heu's aquí l'anàlisi dels treballs, oral i escrit, dels quatre infants esmentats.

1.—*Llargada per nombre de mots.*

El nombre de mots ha resultat aquesta vegada, en tres dels quatre casos considerats, ostensiblement a favor de l'explicació oral, com es veurà en la taula que segueix:

Noms	Anys	Mots oral	Mots escrit	Més oral	Més escrit
Rog.	9	525	323	202	—
Seg.	9	550	207	343	—
Ol.	9	264	291	—	27
Ru.	10	418	203	125	—
		1757	1114	670	27

2.—*Anàlisi dels elements de la composició.*

Vist el precedent resultat ens ha interessat esbrinar d'on podia procedir el dèficit escrit. És que els infants han deixat d'esmentar alguns incidents de la visita? Això és el que hem cregut necessari comprovar primer que tot. Per a aquest anàlisi hem demanat a una de les professores acompanyants una relació ben esquemàtica, que és la que segueix:

Vàrem sortir de l'Escola a tres quarts de 10. Vàrem baixar Claris avall fins a la

Plaça Urquinaona i vàrem anar a agafar el tramvia de circumvalació a la Plaça Catalunya. Vàrem baixar a la Ronda Sant Antoni, xamfrà Campo Sagrado. Vàrem seguir aquest carrer lns el núm. 11, que és una casa que fa cantonada. Com que a la porta no hi havia el nom del Sr. Soliguer, una de les senyorettes va entrar a preguntar si era allí i varen dir-li que sí. Entràrem al despatx i sortí a rebre'ns el senyor Soliguer el qual ens presentà el senyor Viñado i va dir-nos que ell ens acompanyaria a visitar la fàbrica i ens ho explicaria tot. Així ho féu; però els nens poca cosa entengueren perquè parlava molt baix i en un llenguatge molt tècnic. El Sr. Soliguer també ens acompanyà.

La primera dependència que es troba és allà on emboliquen i embalen. D'allí vàrem sortir a un corredor a l'aire lliure, a banda i banda del qual hi havia moltes dependències. Vàrem entrar a una habitació de mà dreta que era com un laboratori químic. El que va interessar més als nens fou un aparell que avisa quan es cala foc indica també a quina habitació és. Passàrem a la sala del costat on es fa fondre l'esmalt. Només s'encén el forn una vegada al mes, i és tant el foc que s'hi fa, que ha de treure's la comunicació amb l'aparell que avisa el foc perquè, si no, està tocant contínuament. D'allí passàrem a una gran sala que hi ha a l'esquerra del corredor on hi ha els forns per coure l'esmalt; en aquesta mateixa sala esmalten els objectes. Els plats i els objectes petits els fiquen dintre d'unes palanganes on hi ha esmalt. Els objectes grossos els esmalten per mitjà d'un polvoritzador. Després vàrem entrar a una sala on s'asseca l'esmalt; d'allí a una altra on el piquen, i d'aquella a una altra on gran nombre d'operaris pintaven, marcant les lletres, dibuixos, etc.

D'allí tornàrem a la sala on hi ha els forns i vàrem veure posar dues fornades. Després vàrem anar-nos-en i en passar altra vegada per la sala on embalaven varen dar-nos un plat a cadascú. Vàrem sortir de la fàbrica a un quart de dotze o poc més. Vàrem anar a la Ronda a agafar el tramvia fins a la Plaça Urquinaona i vàrem seguir Claris amunt i arribàrem a l'Escola prop de les dotze.

La visita, com que no té finalitat tècnica, implica necessàriament un ordre cronològic i topogràfic que ha de representar l'estructura essencial de la composició. D'acord amb la nota de la professora, hem ordenat els diversos moments i passos de la visita per establir una pauta i comparar amb ella les diverses relacions dels infants. A cada moment li hem donat un nombre per a la millor comprovació. Heus's aquí el resultat:

Passos de	Núm. d'ordre (Prof.)	Rog.		Seg.		Ol.		Ru.	
		oral	escrit	oral	escrit	oral	escrit	oral	escrit
Anada	1	1	1	2	1	1	1	1	2
Arribada	2	2	2	5	2	2	2	2	3
Presentació	3	3	3	7	3	3	3	3	4
Secció embalatge	4	6	6	8	5	4	4	6	6
Pati o corredor a l'aire lliure	5	7	7	9	6	5	5	8	8
Labor. i sala de focs.	6	9	9	14	7	6	6	11	9
Forn d'esmalt	7	11	13	11	8	7	7	13	10
Forns de coure	8	8	(18)	13	9	8	8	12	13
Op. esmaltar ob. petits	9	(18)	16	12	10	9	9	16	(18)
Op. esmaltar ob. grossos	10	13	17	15	11	10	10	(18)	11
Quarto d'assecar	11	16	—	16	13	11	11	—	14(18)
Sala de moldre i motors	12	17	—	—	16	13	13	—	7
Secció de dibuix	13	—	—	—	17	14	12	—	16
2. ^a visita sala de torns	14	—	—	—	—	16	14	—	17
2. ^a visita sala d'embalatge	15	—	—	—	—	—	16	—	—
Repartiment de plats	16	—	—	—	—	—	—	—	—
Tornada	17	—	—	—	—	—	—	—	—
Tècnica de les operacions	(18)	—	—	—	—	—	—	—	—
Sumes		11	9	11	13	14	15	9	13

L'incident núm. 18 l'indiquem només, sense sumar-lo als altres ni tenir-lo en compte en l'ordenació.

Noms	Desordres		Falles	
	Núm. de vegades oral	escrit	Núm. de vegades oral	escrit
Rog.	2	—	6	8
Seg.	3	—	6	4
Ol.	—	1	3	2
Ru	1	3	8	4
	6	4	23	18

Com es pot comprovar, aquest anàlisi no diu encara en què consisteix el dèficit de les relacions escrites. Més aviat corrobora una de les observacions fetes en els experiments anteriors, ço és que l'escrit és més ric de concepte essencial i sobretot més ordenat i més estructurat.

Cal, doncs, un estudi més aprofundit que mirarem de realitzar a base d'un dels treballs que presenten diferències extremes: el de Seg., que té en l'oral 550 mots i en l'escrit 207, i—cosa extraordinària—presenta en l'oral més faltes que en l'escrit, i sobretot, més elements de desordre, els quals en l'escrit són nuls i en l'oral assoleixen el màxim de la sèrie.

Transcrivim textualment els dos treballs per poder fer la comparació amb més facilitat.

Relació oral de Seg.:

Primer, quan hem arribat, la Srta. Casanovas ha dit a un operari si era l'esmalteria del Sr. Soliguer, i ha dit que sí. *I allavors ens ha fet passar cap a dins i hem trobat el Sr. Soliguer, més ben dit, el pare del noi Soliguer, i ens ha dit que aquell operari ens ho ensenyaria tot.*

Aleshores hem baixat cap a un pati, *i ens ha dit una cosa que jo no he entès perquè enraonava molt baix.* Després ens ha ensenyat un forn que estava apagat i ens ha dit que era per fondre l'esmalt i *ens ha dit: "Fa un foc tan gros que l'encenem una vegada al mes i, de vegades, és tan fort que el timbre de foc toca sempre.*

Després ens ha fet entrar al quarto de les màquines i *hem entrat cap a dins i hem vist tot de màquines amb dos forns que hi havia plats; després hi havia coses, sap? d'aquelles coses llargues com rentapeus, tot coses així.*

I hem passat més avall i ens han ensenyat com fe' en passar les coses per a l'esmalt, que eren uns plats que els agafaven amb les mans i els ficaven en un safareig com uns dipòsits plens d'esmalt, i els plats quedaven d'aquest color i ens han dit: "Veieu aquest plat?, està sec; però si hi passem el dit encara raja polsina—diu—; ara es fica al forn, en aquell forn tan gros, a dintre d'una vegoneta, i aleshores s'obre el forn i es fica a dintre el forn i hi deixa els plats.

Després ens ha fet passar a un altre lloc i ens ia dit: "Ara els treurem", i aleshores els ha tret, i no sé com aquella pobra gent no es morien de calor. Feia molt fum i no deixava veure les coses.

Aleshores hem entrat a dintre i hem vist com els treien.

Després, abans d'anar al forn, hem entrat a un quarto que feia una calor horrible i era per assecar els plats.

Aleshores hem anat a un altre quarto que hi havia tot de gent que pintaven, feien plats i els anaven pintant, i encara no eren tan lluents com els que ens han donat.

Aleshores, quan anàvem corrent per allà, hem vist com posaven una pedra i feien passar no sé què era i quedaven unes lletres marcades i feien uns lletereros d'aquells que diu: "Paso para peatones".

També agafava una cosa i la ficava en un líquid, i aleshores allò ho passava per sobre un paper, i aquell paper devia calcar, perquè quedava marcat aquell anunci i després hi posava uns polvors.

Aleshores ens han fet passar cap a un quarto que hi havia el que portava la força a la fàbrica i allà hi havien motors i tot de pintures d'esmalteria.

Aleshores hi havia no sé si una pedra amb unes moles que ho feien voltar amb unes corretges. Aleshores l'operari ha fet parar la corretja i ho ha obert i ha tret tot el que hi havia i era de color de carabassa com els menuts de les gollines.

Aleshores hem sortit d'allí i hem anat al lloc per on havíem entrat i ens han donat un plat a cada un.—SEG.

Relació escrita del mateix subjecte:

Vàrem sortir de l'escola allà a tres quarts de deu menys cinc minuts.

Llavors vàrem caminar fins a la Plaça Catalunya, on vàrem prendre el tramvia que conduïa al Paral·lel.

Anant pel tramvia anàvem enraonant de broma.

Llavors vàrem baixar del tramvia i pel carrer que feia xamirà, puix vàrem caminar una travessia, vàrem veure un cartell que deia esmalteria, i la senyoreta Casanova va trucar i preguntà si era l'esmalteria del senyor Soliguer, i varen dir que sí, i llavors vàrem entrar.

Primer vàrem passar per un pati, ens van fer entrar en una cambra, que va dir que era el seu laboratori, i ens va ensenyar uns fogons per desfer l'esmalt i va dir que feia un foc horrible, i que tocava el timbre de foc.

Llavors vàrem entrar a una cambra gran que hi havia dos forns de molta calor, que servien per coure les coses esmaltades.

Llavors vàrem passar a una altra cambra, on posaven les coses a l'esmalt.

Llavors vàrem passar a una cambra on les assecaven.

Llavors ens van fer passar a una sala on hi havien moltes màquines.

I per últim a una sala on feien anuncis i pintaven objectes.

Després vàrem marxar cap a l'escola, i ens varen obsequiar amb un plat.—SEG.

La lectura senzilla d'aquestes dues relacions diu immediatament per on s'han perdut les paraules en l'expressió escrita.

En primer lloc, hi ha en la relació oral una formidable despesa de mots inútils en digressions i repeticions de tota mena. Es fa difícil de precisar quins són els mots que representen aquest esmerçament balder. Hem intentat assenyalar-los, entre els posats de cursiva. Són uns 120 mots, o sigui, la cinquena part del text oral. Aquesta esporgada de mots inútils que ja hem anat revelant com a característica de l'expressió escrita, no és cap desavantatge per a aquesta, sinó molt al revés. És una mena de modelament de la llengua, de la més gran utilitat.

Però els mots inútils no ho expliquen tot. Hi ha, per una altra banda, una pèrdua d'una mena més important que mereix tota l'atenció.

En l'escrit veiem que el noi Seg. si bé ordena perfectament les coses que ha de dir, es limita gairebé a enumerar-les: deixa de banda els detalls secundaris. Diu, per exemple, en l'escrit: *Llavors vàrem passar a una altra cambra on posaven les coses a l'esmalt*, sense afegir sobre aquesta operació cap detall, cosa que no li succeeix en l'oral, on es complau, encara que sigui d'una manera confosa, a prodigar observacions de tota mena.

Aquí trobem, doncs, un veritable punt flac de la paraula escrita que ens ha de fer vigilar.

La major inèrcia instrumental del mot escrit; la major precisió i clare-

dat que assoleix, arrosseguen a una limitació, a una economia d'expressió, que pot esdevenir fàcilment una veritable disminució. No hi ha, doncs, fonamentalment, impossibilitat de l'expressió escrita: hi pot haver, en canvi, manca de desenrotllament o atròfia.

La inexpressió dels detalls, la manca d'abundància verbal, pot, en la forma escrita, esdevenir una mena d'impotència, equivalent a la impossibilitat.

Resum i indicacions pràctiques

I. La continuïtat del fet en les formes oral i escrita que descobriem en el primer experiment s'ha manifestat també a través de tots els altres. Les formes oral i escrita són tan vinculades en llur íntima configuració i, àdhuc, avui, en el seu aprenentatge, que no es descobreix entre elles separació ni juntura; el fet expressió pot produir-se indistintament en una o en l'altra de les dues formes.

Així, podrem afirmar que a la base no hi ha llenguatge escrit i parlat, sinó llenguatge. Cultivar el llenguatge parlat és cultivar l'escrit i viceversa, la qual cosa significa, en última conseqüència, que a l'escola i en els primers anys de l'infant *cal treballar preferentment, per raons lingüístiques i pedagògiques, el llenguatge parlat si es vol assolir de retop l'encarrilament elemental del llenguatge escrit.*

Aquesta conclusió té una escoli: Als països bilingües, amb la privació d'usar a l'escola la llengua materna, es mata la possibilitat d'un desenvolupament normal de l'expressió, tant parlada com escrita.

II. La diferenciació del llenguatge escrit es produeix a posteriori. Les determinants d'aquesta diferenciació són les següents:

a) La que acabem d'anomenar inèrcia instrumental de la paraula escrita, la qual per força ha de conduir a una economia que es tradueix en una major concisió. Aquesta concisió pot menar a unes formes més precises, més construïdes i, per tant, més belles; però, també, pot ésser causa d'una esquematització que pot portar l'escanyoliment i la mort de la forma escrita.

b) La fixació gràfica, que té efectes d'ordre lingüístic i d'ordre moral. L'efecte moral és la importància que pren la paraula escrita degut a la seva fixació. El valor documental del mot escrit, revesteix al qui escriu d'una major responsabilitat i, per tant, l'expressió ha d'ésser més meditada i correcta, la qual cosa, encara que no representi un aixalament total, sempre obliga a eliminacions que, de vegades sense adonar-se'n el que escriu, són veritables amputacions.

III. Quan la diferenciació es produeix en un individu que ha cultivat el seu llenguatge, l'adquisició d'una forma escrita específica, sòbria i mo-

delada no representa cap desavantatge. En canvi, quan els agents diferenciadors actuen *sense que el joc d'identificació dels dos llenguatges a què ens hem referit abans s'hagi produït totalment*, és possible que es donin efectes inhibidors de la paraula escrita, els quals poden conduir a la premiositat i a la impotència. Per combatre aquest mal, convé *des de les primeres edats escolars acostumar l'infant a escriure espontàniament de tot i en abundància, a fi de què no perdi mai la identificació dels dos llenguatges per més que la inèrcia instrumental i el sentiment de la fixació actuïn*.

IV. Les dues normes que acabem d'exposar constitueixen les que poden anomenar-se *bases naturals de l'ensenyament de la composició a l'infant*. En els primers anys cal conrear, sobretot, la forma parlada i cal avenir força a escriure. Més endavant, és possible que l'aptitud a compondre, fins tractant-se d'infants, pugui ésser estimulada per mitjans d'un caràcter més concret i intencionat, inspirats en la Gramàtica o en la Literatura, o—més que tot—en el mecanisme d'adquisició de la llengua, si aquest mecanisme pogués ésser enterament revelat. Això, però, no és possible de resoldre en l'estat actual dels coneixements sense altres recerques, llargues i laborioses.

V. Cal, per últim, tenir en compte que el dèficit de la paraula escrita ens ha estat revelat d'una manera especial quan s'ha tractat de la relació d'un fet viscut. Hom diria que el fet viscut resisteix a l'emmotllament de la paraula escrita i aquesta s'atrofia. El gravat i el conte són ja llenguatge i, per tant, mig construïts.

II

LES DIRECTRIUS DEL PENSAMENT DE L'INFANT EN RELACIÓ AL SEU LLENGUATGE ESCRIT

Acceptada, en principi, la possibilitat d'expressió escrita en l'infant, es presenta el problema dels exercicis que li puguin ésser proposats per a la pràctica d'aquest tipus de llenguatge. Una orientació en aquest punt sembla indispensable, per tal com, per molt que es faci, mai el llenguatge escrit no serà tan espontani com el parlat, pel fet senzillíssim que no serà mai tan fàcil prendre llapis i paper com obrir la boca i parlar.

Però, sembla evident que nosaltres no endevinarem mai quins exercicis puguin ésser més escaients a l'infant si ell mateix no ens ho revela amb les seves tendències i reaccions. És la narració el que li escau? És la descripció? És l'expressió subjectiva dels seus petits tribulls? Cosa difícil de dir